

УДК 336.2.026

Боровик П.М.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Уманського національного університету садівництва***Бечко П.К.***кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів і кредиту
Уманського національного університету садівництва***Броварна С.М.***студентка
Уманського національного університету садівництва*

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В АГРОСФЕРІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті досліджені проблеми податкового регулювання земельних відносин в Україні. За результатами аналізу авторами запропоновано шляхи вдосконалення механізмів справляння земельного податку, плати за оренду землі державної і комунальної власності та фіксованого сільськогосподарського податку. Крім того, авторами запропоновано запровадити в Україні податки на ринкові трансакції з землею та за монополізацію земельних ресурсів.

Ключові слова: податкове регулювання, земельні податкові платежі, земельний податок, плата за оренду земель державної та комунальної власності, фіксований сільськогосподарський податок.

Боровик П.Н., Бечко П.К., Броварна С.М. ПРОБЛЕМЫ НАЛОГОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В СЕЛЬХОЗОТРАСЛИ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье исследованы проблемы налогового регулирования земельных отношений в Украине. За результатами анализа авторами предложены направления совершенствования механизмов изымания земельного налога, платы за аренду земли государственной и коммунальной собственности и фиксированного сельскохозяйственного налога. Кроме того, авторами предложено внедрение в Украине налогов на рыночные трансакции с земельными угодьями и за монополизацию земельных ресурсов.

Ключевые слова: налоговое регулирование, земельные налоговые платежи, земельный налог, плата за аренду земель государственной и коммунальной собственности, фиксированный сельскохозяйственный налог.

Borovyk P.M., Becho P.K., Brovarna S.M. ISSUES OF TAX REGULATION OF LAND RELATIONS IN AGRICULTURAL DOMAIN IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION

In the article investigational problems of taxation of agricultural lands are in Ukraine. As a result of analysis author's directions of perfection of mechanisms of production of land-tax, pay, are offered for the lease of earth of public and communal domain and fixed agricultural tax. In addition, authors are offer introduction of taxes on market transactions with earth and for monopolization of the landed resources.

Keywords: tax regulations, land tax payments, land tax, rents of state and municipal property, fixed agricultural tax.

Постановка проблеми. Не зважаючи на події на сході України та фінансові негаразди у вітчизняній економіці, агросфера залишається чи не єдиною прибутковою галуззю, забезпечуючи продуктами населення та даючи змогу суб'єктам сільськогосподарського бізнесу проводити операції з реалізації аграрної продукції та продуктів її переробки на експорт. Тому важливим завданням для держави в умовах членства в СОТ та невідворотності курсу на європейську інтеграцію залишається податкове регулювання діяльності суб'єктів агробізнесу. Оскільки сільгоспідприємства в Україні, насамперед, сплачують рентні податкові платежі, зокрема, земельний податок, фіксований сільськогосподарський податок та плату за оренду землі державної та комунальної власності, то саме ці податкові форми та проблеми податкового регулювання процесів використання земельних угідь сільськогосподарського призначення заслуговують на особливу увагу з боку дослідників податкових відносин в агросфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на викладене, цілком закономірним є те, що проблематиці земельного оподаткування і землекористування присвячено дослідження провідних вітчизняних вчених, серед яких варто відмітити праці В. Голяна [4], М. Дем'яненка [5], В. Заяця [6], В. Синчака [12], Л. Тулуша [13], М. Федорова [14], С. Юшка [15]. Не дивлячись на значну кількість публікацій стосовно проблематики земельного оподаткування та податкового регулювання процесів використання земельних ресурсів, враховуючи недоліки сучасних механізмів справляння податків за використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення, беручи до уваги зміни в податковому законодавстві що відбулися в зв'язку з прийняттям Податкового Кодексу України [9], зважаючи на європейський вектор розвитку нашої країни, питання оподаткування сільгоспугідь не лише не були вирішені, але й навіть загострилися, що зумовлює необхідність подальших наукових пошуків шляхів вдосконалення механізмів нарахування і сплати земельних податків та є першопричиною проведення цього дослідження.

Постановка завдання. Метою даної статті є розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення інструментарію податкового регулювання земельних відносин в агросфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі земельний податок, плата за оренду землі державної та комунальної власності а також фіксований сільськогосподарський податок становлять сукупність податків, які повинні регулювати земельні відносини в аграрній галузі економіки та забезпечувати формування частини доходів бюджетів місцевого самоврядування, необхідних їм для виконання завдань, пов'язаних з охороною та поліпшенням сільсько-

господарських угідь, а також виконанням органами місцевої влади інших функцій та повноважень [2-6; 12-15].

Варто зазначити, що найважливішим у чинній в Україні системі земельних податкових платежів нині є земельний податок. Не дивлячись на те, що механізм справляння цієї податкової форми дозволяє мобілізувати певні суми податку до бюджетів базового рівня а також регулювати земельні відносини в сільськогосподарській галузі економіки [2; 3; 5], він має цілий ряд недоліків, ключовими з яких, на наше переконання є:

- земельний податок, мобілізовані суми якого надходять до бюджетів місцевих громад, нині є загальнодержавним податком, що не дозволяє забезпечити цільове використання сплачених сум зазначеного податкового платежу на фінансування потреб з охорони та поліпшенням агроугідь;

- відсутність зв'язку між розмірами земельно-го податку з гектара угідь та фактичною величиною рентних доходів від землекористування зумовлює низькі ставки земельного податку, що не дозволяють сформувати надійне джерело фінансування землекористування заходів.

Крім земельного податку важливою складовою земельних податкових платежів в Україні є плата за оренду земельних угідь державної і комунальної власності.

Це єдиний в Україні податок, розміри якого з гектара угідь зазначені не в Податковому Кодексі України чи інших нормативно-правових актах стосовно оподаткування, а визначаються договорами оренди земельних ділянок [9].

Третім земельним податковим платежем в Україні нині є фіксований сільськогосподарський податок. Оскільки об'єктом оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком (ФСП) є земельні угіддя сільськогосподарського призначення, базою оподаткування ним є грошова оцінка земель та через механізм справляння ФСП, як і через земельний податок та орендну плату в його платників вилучається частина земельної ренти, то за своєю природою цей податок є земельним податковим платежем [9].

Результати аналізу положень податкового законодавства, якими регулюється порядок справляння фіксованого сільськогосподарського податку засвідчили, що цей податок також має недоліки, основними з яких, на наше переконання є:

- фіксований розмір бази його нарахування, у результаті чого, не дивлячись на те, що цей податок замінює собою податок на прибуток, земельний податок та деякі інші податки і платежі, реальний розмір земельного податку з одиниці земельної площі є значно вищим від суми ФСП з тієї ж земельної ділянки;

- платники ФСП звільнені від сплати ресурсних платежів (крім плати за воду), внаслідок чого в бюджетах муніципалітетів аграрних регіонів бракує джерел фінансування робіт, пов'язаних з охороною і відновленням природних ресурсів.

Крім того, варто відзначити, що в розвинутих країнах землевласник, якого не влаштовують умови оренди його земель може власну земельну ділянку продати, відмовитись від її використання, заповісти іншим родичам або друзям, передати в оренду, чи просто передати її місцевій територіальній громаді.

У той же час, відмова від використання земельної частки вітчизняному пенсіонеру просто невігідна, адже він буде сплачувати земельний податок, не маючи при цьому жодних доходів від такої власності. Якщо ж у пенсіонера, при цьому, відсутні родичі,

що проживають у сільській місцевості та можуть обробити землю, то йому не залишається нічого іншого, як відмовитись від такої землі на користь сільської ради, оскільки купівля-продаж аграрних угідь в Україні поки-що заборонена [7].

Таким чином, відсутність в Україні легального ринку земель сільськогосподарського призначення тільки гальмує їх подальше ефективне використання.

Поряд з цим, нормальний, цивілізований ринок землі діє в більшості країн світу та функціонував на території України до 1917 року [14, с. 28]. Крім того, як відомо, в Україні навіть в умовах заборони на ринкові трансакції з агроугіддями вже значний період діє його тіньова форма. Тому, з метою врегулювання проблем ефективного використання земельних ресурсів в Україні і було розроблено проект Закону України «Про ринок земель». У пояснювальній записці до зазначеного законопроекту вказано, що його завданням є правове врегулювання питань, пов'язаних з організацією і функціонуванням ринку земель в Україні шляхом визначення правових та економічних засад ринкового обігу земельних ділянок, встановлення порядку їх продажу та передачі прав на їх оренду на земельних торгах, встановлення економіко-екологічних та правових обмежень щодо обігу земель сільськогосподарського призначення з метою запобігання спекулятивним операціям та монополізації сільськогосподарських земельних ресурсів, оптимізації сільськогосподарського землекористування під час обігу земельних ділянок, визначення ефективного власника землі [10]. Варто зазначити, що прийняття цього нормативно-правового акта прогнозувалось ще в 2011 р. Незважаючи на це проект Закону «Про ринок земель» до цього часу не було ратифіковано. Лише в грудні 2014 р. Урядом пропонується на повторний розгляд Верховної ради старий законопроект «Про ринок земель» [11].

Прийняття зазначеного нормативного акту є однією з передумов зняття мораторію на продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення, а отже, надання можливості громадянам повністю реалізувати своє конституційне право на землю в частині вільного розпорядження земельною власністю.

Поряд з цим, введення в дію даного нормативно-правового акту не вирішить всі проблеми, пов'язані з функціонуванням ринку землі в Україні. Потребує також врегулювання на законодавчому рівні питання проведення земельних торгів, оскільки Земельний, Цивільний Кодекси України та Закон України «Про іпотеку» визначають лише їх основні засади та регулюють загальні правила проведення земельних торгів, але не встановлюють системну послідовність їх здійснення [1, с. 228]. Внаслідок цього складається ситуація, коли місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування – розпорядники земельних ділянок державної та комунальної власності, керуючись Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та іншими нормативно-правовими документами можуть запроваджувати власні правила проведення земельних торгів.

До переваг проекту Закону України «Про ринок земель» слід віднести те, що він містить ряд положень, якими законодавці намагаються врегулювати порядок проведення земельних торгів, питання обігу земель сільськогосподарського призначення, встановлює максимальний розмір площі земель, що може бути у власності однієї особи та використовуватись для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, містить вимоги до покупців земельних

угідь, вимоги до обігу меліорованих та деградованих земель, заборону на зміну цільового призначення цих земель, положення, якими регулюється обіг земель державної, комунальної та приватної власності, порядок продажу земельних ділянок на земельних торгах, вимоги щодо процедури консолідації земель сільськогосподарського призначення, а також пропозиції стосовно внесення змін до ряду нормативно-правових актів, якими регулюються проблеми земельних відносин.

Згідно з вимогами законопроекту, придбаватись та відчужуватись можуть земельні ділянки державної і комунальної власності, у тому числі разом із розміщеними на них об'єктами, та, крім того, земельні ділянки громадян і юридичних осіб, права на земельні частки (паї), права оренди на встановлений строк, права користування чужими землями для сільськогосподарських потреб і забудови. Придбаватися і відчужуватися можуть і частки в праві спільної власності на землю.

Суб'єктами ринку земель, відповідно до положень законопроекту, є відчужувачі та набувачі земельних ділянок і прав на них, зокрема громадяни та юридичні особи України, органи місцевого самоврядування, держава в особі відповідних державних органів та іноземці. У той же час, іноземні фізичні та юридичні особи не мають права на території України набувати у власність землі сільськогосподарського призначення за цивільно-правовими договорами. Крім того, зазначений документ передбачає, що юридичні особи, які є власниками земельних ділянок сільськогосподарського призначення та набули статусу іноземної особи внаслідок збільшення в їх статутному капіталі частки іноземних осіб, зобов'язані відчужити належні їм земельні ділянки сільгосппризначення протягом одного року з дати придбання іноземною особою частки в статутному капіталі, що перевищує 10%.

Законопроект передбачає, що ціна продажу земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної або комунальної власності (права оренди) не може бути нижчою за її вартість, визначену на підставі експертної грошової оцінки, яка проводиться за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України [10].

Законопроект надає переважне право на придбання земельної ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та особистого селянського господарства, що перебуває в приватній власності, за ціною, оголошеною для продажу державі в особі центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів та його територіальних органів – щодо земельних ділянок, розташованих за межами населених пунктів, органам місцевого самоврядування – щодо земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, орендарю чи користувачу чужої земельної ділянки для сільськогосподарських потреб а також власникам суміжних земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Право першочергового придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та особистого селянського господарства не поширюється на випадки продажу таких угідь членам сім'ї фізичної особи, що є їх власником.

Продаж земельних ділянок, які входять в єдиний масив та використовуються в сівозміні, проводиться відповідно до проекту землеустрою, що забезпечує еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впо-

рядкування угідь, і здійснюється за умови використання земельних ділянок у сівозміні до закінчення періоду ротації сівозміни.

Законопроект забороняє здійснювати зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих за межами населених пунктів, які були набуті із земель державної та комунальної власності протягом 10 років з дня укладення договору відчуження. Така зміна призначення земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, ведення фермерського господарства, особистого селянського господарства, відповідно до положень аналізованого проекту Закону, здійснюється виключно на підставі затверджених схем землеустрою відповідних адміністративно-територіальних одиниць, що містять зонування земель за їх категоріями [10].

Законопроект запроваджує в практику земельних відносин категорію «консолідація земель» (об'єднання земельних ділянок) та передбачає, що консолідація земель сільськогосподарського призначення може здійснюватись шляхом добровільного обміну земельної ділянки, розташованої в земельному масиві, на іншу земельну ділянку, розташовану в цьому ж або іншому масиві, об'єднання суміжних земельних ділянок їх власником за технічною документацією із землеустрою, обміну, зміни меж, впорядкування угідь земельних ділянок за проектами землеустрою щодо консолідації земель сільськогосподарського призначення.

Проектом нормативно-правового акту передбачено, що купівля-продаж земельних ділянок повинна здійснюватись переважним чином через аукціони, що проводяться не пізніше п'яти робочих днів після підписання договорів на їх проведення. При цьому організатор аукціону зобов'язаний опублікувати в офіційній пресі а також на офіційному сайті Держзамагенства оголошення стосовно дати проведення аукціону та переліку лотів.

Крім того, громадяни та юридичні особи України, територіальні громади та держава можуть отримувати земельні ділянки на підставі договорів міни, дарування, успадкування та інших цивільно-правових угод [10].

Аналізуючи положення законопроекту «Про ринок землі», слід зазначити, що він, звичайно, має певні недоліки, які відносяться, насамперед, до відсутності обмежень щодо ціни продажу земельних ділянок (паїв) приватної власності, а також недостатності перешкод, які він створює на шляху монополізації земельних угідь сільськогосподарського призначення, але, поряд з цим, цей нормативно-правовий акт запроваджує передумови функціонування цивілізованого ринку землі в Україні та чіткий порядок проведення земельних торгів.

Звичайно, до питання запровадження ринку земель слід підходити виважено і передбачити всі наслідки його функціонування, адже земля – це не активи, залишені нам нашими батьками, це, скоріше, ресурс, даний нам у борг нашими дітьми.

У той же час, мораторій на купівлю-продаж сільськогосподарських угідь, який буде діяти в разі неприйняття в Україні законопроекту «Про ринок землі», не вирішує проблеми обороту земель. Не слід забувати, що в більшості країн Східної Європи (крім України та Білорусі) сільськогосподарські землі дозволено купляти та продавати [6, с. 48]. Тому, на нашу думку, в Україні також найближчим часом буде дозволено торгівля такими угіддями. Проте, у разі прийняття Закону «Про ринок земель», у ньо-

му повинні зберегтись положення щодо забезпечення після продажу сільгоспугідь їх цільового використання, та повинні бути передбачений порядок здійснення контролю за цільовим використанням земельних ресурсів сільськогосподарського призначення (використанням їх виключно на потреби сільськогосподарського виробництва). Тому в Україні, в разі припинення мораторію на продаж агроугідь, варто було б ввести в дію таку законодавчу норму, згідно з якою, у випадку використання земель сільськогосподарського призначення після їх продажу чи інших видів відчуження не на сільськогосподарські потреби, угоди із відчуження цих угідь з дати їх укладення вважалися б недійсними і такі землі в обов'язковому порядку вилучалися в осіб, що їх купили на користь держави.

Але, все ж таки, якщо дозволити вільно продавати та купляти українські землі сільськогосподарського призначення, то виникне загроза їх масових скуповувань за безцінь. Нині на державне агентство земельних ресурсів України покладено функції з державної реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них у складі державного земельного кадастру [6]. На нашу думку, цій службі варто надати право проведення контролю за продажем земельних ділянок та виконання заходів направлених на запобігання явищ купівлі-продажу таких земель за цінами, нижчими від звичайних (скажімо їх проіндексованої грошової оцінки, чи реальних цін що склались на ринку земель у регіоні). Крім того, необхідно уповноважити Державну фінансову інспекцію України перевіряти законність операцій з купівлі-продажу земельних ділянок у ході проведення ревізій відділів та управлінь земельних ресурсів підпорядкованих Держреагентству.

Стосовно ж податкового регулювання ринкових трансакцій з земельними ресурсами, варто зазначити, що суттєвим недоліком сучасної вітчизняної сукупності земельних платежів податкового характеру є відсутність податків на ринкові трансакції з земельними угіддями а також за монополізацію земельних ділянок, що унеможливує запровадження повноцінного цивілізованого ринку агроугідь. Також слід зазначити, що недостатні стимулюючі та стримуючі властивості земельних податкових платежів не дозволяють належним чином врегулювати проблеми розвитку земельних відносин, внаслідок чого знижується родючість землі та скорочуються площі сільгоспугідь, що в майбутньому спричинить суттєві збитки для агросфери та створить загрози для продовольчої безпеки країни.

Перелічені проблеми земельного оподаткування та недоліки фіскальних важелів державного регулювання розвитку земельних відносин в агросфері потребують негайного та ефективного вирішення, що цілком можливе шляхом вдосконалення порядку справляння земельних податків, які функціонують в аграрній галузі економіки. При цьому, оптимальні механізми справляння земельних платежів повинні забезпечити поєднання інтересів товаровиробників та муніципалітетів при формуванні доходної бази місцевих бюджетів, забезпечення належного фінансування заходів з охорони і поліпшення природних ресурсів, стимулювання розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення а також комплексне регулювання земельних відносин через оподаткування угідь.

Практичними шляхами вирішення перелічених завдань, на наше глибоке переконання, повинні бути:

- переведення земельного податку до місцевих податків;

- розробка та запровадження нового порядку визначення бази справляння земельного податку, що має базуватись на основі щорічних розрахункових рентних доходів від вирощування основних для відповідного регіону культур;

- внесення змін до чинного законодавства стосовно того, щоб розміри ставок плати за оренду землі державної та комунальної власності встановлювались не в договорах оренди землі, що відповідає сучасним реаліям, а в законодавчому порядку;

- запровадження щорічної індексації бази оподаткування ФСП (нормативної грошової оцінки земельних угідь);

- зобов'язання платників ФСП сплачувати всі ресурсні податки та платежі;

- запровадження податку на ринкові трансакції з сільськогосподарськими угіддями;

- запровадження податку за монополізацію земельних угідь сільськогосподарського призначення.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, слід відмітити що сучасний інструментарій податкового регулювання земельних відносин в Україні має суттєві недоліки, зумовлені недостатніми фіскальними та регулюючими властивостями зазначених податкових форм.

Шляхами вдосконалення порядку справляння податкових земельних платежів, як показали результати дослідження, мають бути: переведення земельного податку в місцеві податки, визначення бази справляння земельного податку на основі щорічних розрахункових рентних доходів від вирощування основних для відповідного регіону сільськогосподарських культур, встановлення ставок плати за оренду землі державної та комунальної власності не в договорах оренди землі а в законодавчому порядку, запровадження щорічної індексації бази оподаткування ФСП, зобов'язання платників ФСП сплачувати ресурсні податки і платежі а також запровадження податку на ринкові трансакції з сільськогосподарськими угіддями та податку за монополізацію земельних угідь сільськогосподарського призначення.

Подальші наукові пошуки в даній галузі економічних досліджень, на наше переконання, слід приєднати розробці механізмів справляння податку на ринкові трансакції з сільськогосподарськими угіддями та податку за монополізацію земельних угідь сільськогосподарського призначення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аграрна реформа в Україні [Текст] / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко, М.М. Федоров та ін.; За ред. П.І. Гайдуцького. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005 – 424 с.
2. Баланюк І.Ф. Проблеми набуття і реалізації прав власності у сільському господарстві [Текст] / І.Ф. Баланюк // Економіка АПК. – 1997. – № 2. – С. 27-29.
3. Буздалов І.Н. Земельная реформа и рынок [Текст] / І.Н. Буздалов // Весник сельскохозяйственной науки – 1991. – № 6. – С. 10-17.
4. Голян В.А. Економічний механізм природокористування: яким йому бути? [Текст] / В.А. Голян // Агросвіт. – 2007. – № 8. – С. 5-12.
5. Дем'яненко М.Я. Проблеми адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва [Текст] / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК – 2008. – № 2. – С. 17-25.
6. Заяць В.М. Напрями розвитку системи оподаткування та оцінки нерухомості в Україні [Текст] / В.М. Заяць // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 41-49.
7. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>.
8. Конвенція про захист прав людини та основних свобод. [Елек-

- тронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_004.
9. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
 10. Про ринок земель: проект Закону України № 9001-1 від 19 липня 2011 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=40958.
 11. Ринок земель чи обіг земель, що отримує в результаті селянин? Новий етап земельної реформи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.agroinvest.org.ua/ukr/111?pg=3&nid=news%7C1615&ntype=project>.
 12. Синчак В.П. Концепція удосконалення системи оподаткування у сільському господарстві [Текст] / В.П. Синчак // Університетські записки. – 2008. – № 4. – С. 425-429.
 13. Тулуш Л.Д. Реформування механізму прямого оподаткування сільськогосподарських підприємств. [Текст] / Л.Д. Тулуш // Економіка АПК. – 2014. – № 10. – С. 34-45.
 14. Федоров М.М. Економічні проблеми земельних відносин у сільському господарстві. [Текст] / М.М. Федоров – К.: ІАЕ, 1998. – 263 с.
 15. Юшко С.В. Фіксований сільськогосподарський податок: історія та перспективи застосування [Текст] / С.В. Юшко // Фінанси України – 2009. – № 11. – С. 63-72.

УДК 336.64:336.02

Гудзенко І.С.

аспірант

Європейського університету

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена аналізу ролі держави в організації фінансів підприємств. Обґрунтовано роль оподаткування в організації фінансової діяльності. Досліджено світовий досвід впливу бюджетних витрат на фінансову діяльність суб'єктів господарювання.

Ключові слова: державне регулювання, бюджетно-податкове регулювання, фінансова діяльність підприємства, оподаткування, бюджетні витрати.

Гудзенко И.С. БЮДЖЕТНО-НАЛОГОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Статья посвящена анализу роли государства в организации финансов предприятий. Обоснована роль налогообложения в организации финансовой деятельности. Исследован мировой опыт влияния бюджетных расходов на финансовую деятельность субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: государственное регулирование, бюджетно-налоговое регулирование, финансовая деятельность предприятия, налогообложение, бюджетные расходы.

Gudzenko I.S. FISCAL ADJUSTMENT OF FINANCIAL ENTERPRISES

The article analyzes the role of the state in organization of financial activity of enterprises. The role of taxation in financing is substantiated. The world experience in the impact of budget expenditures on financial activities of business entities is studied.

Keywords: government regulation, fiscal regulation, financing, taxation, budget expenditures.

Постановка проблеми. Ринковий механізм саморегулювання в сучасних умовах не здатний самостійно забезпечити стійкий довгостроковий економічний розвиток, а, отже, необхідність державного впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства дозволяє визначити завдання держави щодо забезпечення загальноекономічного зростання і стабільності, нівелювання наслідків економічних циклів, що негативно впливають на фінансовий стан більшості господарюючих суб'єктів. Враховуючи, що регулювання підприємницької діяльності державою здійснюється переважно шляхом впливу на обсяг і структуру фінансових ресурсів підприємства, вважаємо дослідження впливу бюджетно-податкової політики на фінансову діяльність суб'єктів господарювання актуальним, особливо в умовах зміни факторів, що визначають форми і методи державного впливу, зокрема рівня економічного розвитку країни, ступінь її інтегрованості зі світовою економічною системою, різноманіття форм фінансових відносин різних суб'єктів господарювання, рівень розвиненості фінансового ринку та його інфраструктури, різноманіття фінансових інструментів, що використовуються в господарській практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У спеціалізованій економічній, правовій, фінансовій літературі досліджують різноманітні аспекти державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання в умовах розвитку ринкової економіки. Значний вклад

в аналіз державного регулювання господарської діяльності внесли такі вітчизняні вчені, як О. Бандурко, Т. Бова, В. Васильченко, В. Гриньова, О. Ломакіна, І. Михасюк, М. Новикова, О. Подцерковний, Г. Смолін й ін. Окрім того, управління фінансами підприємств, зокрема шляхом державного регулювання, висвітлено в роботах Т. Басюка, І. Бланка, В. Боронос, М. Білик, І. Ломачинської, І. Плікус, А. Поддєрьогіна, В. Опаріна, О. Терещенка, В. Федосова та ін. Разом із цим, більшість досліджень присвячено загальним питанням державного регулювання фінансів підприємства, особливостям регулюванню різних організаційно-правових форм підприємництва та їх реорганізації, аспектам управління фінансовою санацією тощо. Втім, державний вплив на фінансову діяльність підприємства інструментами бюджетно-податкового регулювання, на наш погляд, не має достатнього рівня досконалості.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття ролі, особливостей застосування фінансових методів державної підтримки суб'єктів господарювання, зокрема інструментами бюджетно-податкової політики, які здатні сприяти стійкому розвитку підприємств, сприятливому клімату для підприємництва, зростанню інвестиційної активності, підвищенню їх конкурентоздатності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетно-податкові механізми впливу на фінансову ді-